

Tórshavn, tann 8. juli 2021
J.Nr.: LUM-16- 21/05271-18
(at tilskila í svári)
Tykkara J.nr.

Álit

viðvíkjandi klagu um avgerð hjá Javnstøðunevndini

Við skrivi, dagfest 24. mars 2021, hevur A, advokatur umboðandi D og B, sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“Viðv. kærúmáli til Javnstøðunevndina um uppsøgn av lærlingi vegna barnsburð

Heitt verður á umboðsmannin um at taka upp mál móti Javnstøðunevndini í sambandi við kæru frá D vegna ..., ið varð søgd úr starvi á ... tann 28. oktober 2019, stutt eftir, at ... var vorðin við barn.

Málið snýr seg í stuttum um, at arbeiðsgevarin sigur ... úr starvi stutt eftir, at arbeiðsgevarin fekk at vita, at ... var við barn, og í sambandi við uppsøgnina var barnsburðurin umrøddur sum orsök, tó at arbeiðsgevarin seinni grundar hetta á ónøktandi arbeiðsinnsats.

D kærði vegna ... til Javnstøðunevndina um málið, men Javnstøðunevndin kom 22. oktober 2020 til ta niðurstøðu, at arbeiðsgevarin hevur lyft strongu próvbyrðuna fyri, at uppsøgnin var grundað á ónøktandi arbeiðsinnsats og ikki barnsburð. Avgerðin hjá Javnstøðunevndini er viðløgð.

Vegna D umboðandi ... skrivaði undirritaði til Javnstøðunevndina tann 21. desember 2020 við áheitan um, at nevndin viðgjørði málið av nýggjum. Felagið og ... eru als ikki samd í, at stranga próvbyrðan, sum er galdandi í slíkum málum, var lyft, og tí var avgerðin hjá Javnstøðunevndini ikki í lagi. Skriv okkara frá 21. desember 2020 er viðlagt.

Í stuttum skrivi frá 22. februar 2021 hevur Javnstøðunevndin boðað frá, at skrivið frá 21. desember frá undirritaða ikki gevur nevndini høvi til at broyta nakað í tiknu avgerðini frá 22. oktober 2020. Avrit av skrivinum hjá Javnstøðunevndini frá 22. februar 2021 er hjálagt.

Í framhaldi av omanfyri standandi verður heitt á umboðsmannin um at taka málið upp í síni heild. Í tí sambandinum verður klaguð um málsviðgerð og niðurstøðu hjá Javnstøðunevndini – bæði í mun til upprunaligu viðgerðina, tí vit meta ikki, at nevndin hevur ávíst, at arbeiðsgevarin hevur lyft strongu próvbyrðuna fyri, at uppsøgnin var grundað á ónøktandi arbeiðsinnsats og ikki barnsburð, men eisini í mun til seinnu viðgerðina ella avvísingini av at taka málið upp aftur, har nevndin skúgvar sakligar grundir fyri nýggjari viðgerð til viks uttan nærri grundgeving.

Í sambandi við klaguna skal eisini verða viðmerkt, at Javnstøðunevndin í sambandi við fyrireikingina av málinum sum skilst móttók 2 ummælisskriv frá arbeiðsgevaranum um málið, dagfest ávikavist 2. juli og 29. september 2020, men uttan at ... var hoyrd um hesi skriv, áðrenn avgerð var tikin...”

Málgongd

Málgongdin er lýst í hesi avgerð, sum Javnstøðunevndin tók tann 22. oktober 2020:

“Kæra til Javnstøðunevndina um møguligt brot á javnstøðulógina viðvíkjandi uppsøgn av lærusáttmála í sambandi við frisørlæru hjá ...

Bakstøði

Javnstøðunevndin móttók eitt skriv frá D dagfest 6. januar 2020, har D tína vegna kærði ... fyri brot á javnstøðulógina. Hetta hendi í sambandi við, at arbeiðsgevarin ... segði teg úr starvi í royndartíðini í tínnari læru til frisør tann 28. oktober 2019, eftir at tú vart sett sum lærlingur tann 4. juli 2019. Sambært D skyldaðist uppsøgnin, at tú vart við barn.

Í málinum hevur Javnstøðunevndin móttikið hesi skriv og hoyringssvar frá þórtunum:

1. Ódagfest skriv frá tær, ið var hjálagt omanfyrenevnda skrivi frá D frá 6. januar 2020
2. Skriv frá ... dagfest 25. apríl 2020 við hoyringsviðmerkingum
3. Skriv frá tær dagfest 11. mai 2020 við hoyringsviðmerkingum
4. Skriv frá ... dagfest 13. mai 2020 við hoyringsviðmerkingum
5. Viðmerkingar frá starvsfelaga 1 og starvsfelaga 2 dagfestar 20. mai 2020
6. Skriv frá tær dagfest 1. juni 2020 við hoyringsviðmerkingum
7. Skriv frá ... dagfest 2. juli 2020 við hoyringsviðmerkingum
8. Skriv frá tær dagfest 6. september 2020 við hoyringsviðmerkingum og ódagfestum Messenger samskifti við starvsfelaganar 1 og 2
9. Skriv frá ... dagfest 29. september 2020 við hoyringsviðmerkingum

Frágreiðing frá þórtunum

Vísandi til yvirlitið omanfyri hevur Javnstøðunevndin fingið hesar frágreiðingar frá þórtunum í málinum, sum í *brotum* verða endurgivnar niðanfyri.

Í kæruni, ið varð send Javnstøðunevndini 6. januar 2020, nevnir tú m.a., at tú vart í læru í knappar 4 mánaðir frá 4. juli til síðst í oktober 2019, og at tú kunnaði lærumeistarán at tú vart við barn, tá tú vart komin 8 vikur, umleið síðst í september 2019. Eftir ein mánað umhugsunartíð segði ... við teg, at hon mátti gera tað, sum var best fyri salongina og siga teg úr starvi. Hareftir varð lærusáttmálin uppsagdur og hendi hetta í 6 mánaða royndartíðini. Tú nevnir, at tú fekst at vita, at tú ikki varð uppsøgd, tí tú ikki vart dugnalig ella ikki gjørði tað tú skuldi, men at tað skyldaðist graviditetin.

Javnstøðunevndin hevur fingið screenshot frá Snapchat samtalu millum tveir lærlingar á ... og teg:

Starvsfelagi 1, 30. oktober 2019:

Tú: ”... eg skal eiga í maj so ... helt tað var best fyri salongina eg gavst viss eg bleiv sjukramelda ella okkurt so tað er ikki tí eg vildi gevast ...”

Starvsfelagi 1: ”... *men mega keduligt at tú ik kundi forseta alíkavæl nei nei eg skal onki siga ...*”

Starvsfelagi 2, 26. november 2019:

Tú: ”*haldi ikki hon ... hevur loyvi til at uppsiga meg við tí grundini [mynd av gravidari kvinnu]*”

Starvsfelagi 2: ”... *mega langt úti at hon sigur teg upp av tí*”

Í hoyringssvarinum, dagfest 25. apríl 2020, skrivar ... m.a., at hon hevur greitt tær frá, at tá ein er til arbeiðis er umráðandi, at ein er til staðar og brúkar minst møguligt tíð uppá farteleson o.l. Tað vísti seg tó skjótt, at tú brúkti sera nógva tíð uppá fartelesonina, tú vart ikki til staðar í arbeiðinum og vart nógvt aftanfyrri í kaffirúminum. Tit høvdu onkrar samrøður um hetta. Hetta órógvaði somikið nógvt, at ... at enda eftir 4 mánaðir ynskti at enda læruna. Tit skrivaðu báðar undir uppá uppsøgnina av lærusáttmálanum. ... sigur seg hava havt fleiri næmingar fyrr, sum hava verið í barsilsfarloyvi. Orsøkin til uppsøgnin var sambært ..., at tú ikki røkti læruplássid á nøktandi hátt.

Í tinum hoyringssvari, dagfest 11. mai 2020, skrivar tú m.a., at telefonin og frávera í kaffirúminum ongantíð varð nevnt sum orsøk til uppsøgnina. ... tosaði tvær ferðir við teg um telefonina. Nýtsla av telefonini skyldaðist, at dóttur tín varð innkoyrd í vøggustovu og eisini samskifti við sjeikin, tá ið tú fann út av, at tú vart við barn aftur. ... hevði sagt, at hon ikki vildi koma í ta støðu, at hon stóð uttan lærling vegna møguliga sjúkramelding frá tær. Tú nevni, at tá tú skrivaði undur uppá slit av lærusáttmálanum, kendi tú ikki tíni rættindi. Fyrrverandi starvsfelagar vóru stuðlandi eftir uppsøgnina. Tað ... skrivar, samsvarar ikki við grundgevingina ... gav tær, tá ið tú varð uppsøgd.

Í hoyringssvarinum, dagfest 13. mai 2020, skrivar ... m.a., at hon og tú ikki eru samdar um hvat samrøður tykkara vóru um, og hvat ... vónaði fór at broytast. Hon heldur fast við, at uppsøgnin skyldaðist tína telefon nýtslu og nógvu tíðina tú brúkti í kaffirúminum. ... afturvísur ikki, at hon kann hava sagt við onkran, sum kennir teg, at tú gavst, tí tú vart við barn. Hetta skyldaðist, at hon ikki vildi siga við fólk, hon ikki kendi, at veruliga orsøkin var manglandi engagement.

... hevur lagt fram tvey skriv frá tveimum táverandi frisørlærlingum í ... Fyrra skrivið er frá starvsfelaga 1 stílað til ..., dagfest 20. mai 2020, sum arbeiði saman við tær til eina ferð í august 2019, til tá hon fór í skúla í 10 vikur. Hon skrivar m.a., at við tíðini sat tú ov ofta við telefonini, tú vart óuppløgd og ikki til staðar. Tá tørvur var á hjálp, varð ofta neyðugt at rópa á teg fleiri ferðir, áðrenn tú kom úr kaffistovuni. Sum skilst var starvsfelagi 1 enn í læru í ..., tá ið omanfyreivnda varð skrivað.

Seinna skrivið er frá starvsfelaga 2 stílað til ..., dagfest 20. mai 2020. Hon skrivar m.a., at tað var ein trupulleiki, at tú ov ofta vart í telefonini, og at hon mátti inn í kaffirúmið eftir tær, um henni tørvaði hjálp, og at tú hjálpti so lítið til í salongini, sum lærlingar annars plaga at gera. Hon heldur, at tín hugburður var ikki góður og tekur undir við, at orsøkin til at tú vart søgd úr starvi var vegna ónøktandi arbeiðsavrik, og ikki tí tú vart við barn.

Javnstøðunevndin hevur fingið upplýst frá ..., at starvsfelagi 2 fór úr starvi á ... 21. februar 2020. Starvsfelagi 2 var tískil ikki í starvi hjá ..., tá ið omanfyreivnda varð skrivað.

Í tinum hoyringssvari dagfest 1. juni 2020 nevni tú m.a., at tað eru nógvar útsagnir í tinum fyrru skrivum, ið ... ikki ger viðmerkingar til. ... tosaði tvær ferðir við teg um hóskaði nýtslu av telefon, men ikki um nýtslu av telefonini sum uppsagnargrund. Tú nevni, at tú vart ikki, sum tú plagdi, men tað ávirkaði ikki títt engagement.

Í hoyringssvarinum dagfest 2. juli 2020 skrifvar ... m.a., at hon ikki var nøgd við arbeiðið og engagementið hjá tær, og tí vart tú søgd úr starvi. Hon nevnir, at hon tosaði við teg og gav tær tíð at betra teg, men tað hjálpti ikki. Hon skrifvar eisini, at hon ikki orðaði seg á besta hátt, tá hon uppsegði sáttmálan, og tað iðrar hon seg um. Tað var tó gjørt í bestu meining. Hon vísir á, at tað stendur í lærusáttmálanum, at næmingar hava eina royndartíð uppá seks mánaðir, har báðir partar kunnu siga sáttmálan upp uttan grundgeving. Tí varð eingin grundgeving skrivað.

Viðmerkjast skal at Javnstøðunevndin hevur eftirkannað hetta uppáhald um telefon hjá stjóranum á Yrkisdeplinum, og haðani fingið at vita, at hetta er rætt skilt. Tað krevst eingin grundgeving, um annar av pørtunum uppsigur lærusáttmálan í 6 mánaða royndartíðini.

Í tinum hoyringssvari, dagfest 6. september 2020, skrifvar tú m.a., at omanfyrinevndu starvsfelagar 1 og 2 kontaktaðu teg, tá tær frættu um uppsøgnina. Tú heldur ikki, at tað tær skrivaðu til tín á Snapchat (sí omanfyri), samsvarar við seinasta skrivið frá ...

Við tpostu frá javnstøðunevndini, dagfestur 28. september 2020, til ... varð ... biðin um, at greiða nærri frá tí hon skrivaði í hoyringssvarinum, dagfest 2. juli 2020, har hon skrivaði "Eg veit, at eg ikki orðaði meg á bestan hátt, tá eg uppsegði sáttmálan, og tað iðri eg meg um. Tað var tó gjørt í bestu meining."

Í hoyringssvari, dagfest 29. september 2020, skrifvar ...:

"Eg visti, at hetta fór at vera ein trupul samtala, men eg var noydd at siga við hana, at eg ikki dugdi at síggja nakran bata í arbeiðnum á salongini, hóast vit høvdu tosað um hetta fyrr. ... bleiv sjálvandi kedd, og eg føldi hesa samtaluna tunga. Sum ... sjálv skrivaði í brævinum tann 11.05.20 "Sum sagt so føldi eg gott sjálv, at eg var ikki, sum eg plagdi, og eg var greið yvir, at ... hevði lagt tað til merkis." Hetta var eisini í mínum huga, tá eg hendan dagin tosaði við ... Eg sá á henni, at hon var ikki væl fyri. Eg segði tó sum var, at eg var ikki nøgd við hennara innsats, og at eg ikki dugdi at síggja nakra broyting, síðani eg tosaði við ... um júst hetta.

Eg havi ongantíð sagt við ..., at hon varð uppsøgd orsaka av, at hon var við barn. Grundgevingin er og var eisini tá, at innsatsurin og hennara mentala fráverða, var orsökkin til, at eg segði sáttmálan upp áðrenn royndartíðin var úti. At ... hevur uppfatað, at eg segði hana upp orsaka av, at hon var við barn, skilji eg ikki. Ein forkláring kundi verið, at eg segði við ..., at hon kundi søkja aftur seinni, tá hon var betri fyri mentalt og meira motiverað. Eg royndi sum sagt at vera mild og ikki taka móti frá henni. Hetta var tað eg hugsaði, tá eg skrivaði, at eg móguliga ikki orðaði meg á bestan hátt. Altso, at eg bjóðaði henni, at hon kundi søkja aftur einaferð seinni. Vit høvdu tosað um hennara arbeiðsinsats áðrenn ... fortaldi mær, at hon var við barn. Hetta hevði ongantíð nakað við sakina at gera."

Løgfrøðiligar ásetingar o.l.

Mett verður at javnstøðulógin hevur hesar ásetingar, ið kunnu vera viðkomandi fyri málið:

"§ 1. Henda lóg hevur til endamáls at beina burtur allan mismun vegna kyn.

...

Stk. 3. Veitast skal kvinnum og monnum eins móguleikar til útbúgving, arbeiði, yrkisliga og mentanarliga menning."

"§ 6, stk. 5. Verður løntakari uppsagdur ella á annan hátt fyri vanbýti í viðgongutíðini, undir barnsburði, eftir barnsburð ella ættleiðing, áliggur tað arbeiðsgevaranum at prógva, at uppsøgnin ikki var grundað á hesi viðurskifti."

Í lógarviðmerkingunum til omanfyrinevndu greinar stendur m.a. hetta:

§ 1: "Endamál lógarinnar er at beina burtur allan mismun vegna kyn, soleiðis at kvinnur og menn fáa eins móguleikar á øllum økjum samfelagsins. Serligur dentur verður lagdur á móguleikarnar viðvíkjandi útbúgving, ... § 1 eigur at takast við, tá ið ivi kann standast av øðrum greinum í lógini, soleiðis at ivi kann tulkast burtur við hjálp av hesi grein. ... Í 3. stk. verður dentur lagdur á tey viðurskifti, ið vanliga sigast verða avgerandi fyri javnstøðu millum kynini. Fyrst verður nevnt móguleikin fyri útbúgving. Her verður hugsað um bæði bókliga og yrkisliga útbúgving – bæði innan tað almenna og privata.

§ 6, stk. 5: "Í 5. stk. verður ásett, at tað áliggur arbeiðsgevaranum at prógva, at uppsøgnin ella móguligt vanbýti ikki varð grundað á § 6. 1. og 2. stk. (sonevnd øvug próvbyrða).

Viðgerð

Meginreglan í javnstøðulógini í mun til javnbjóðis móguleikar til útbúgving er greið. Sambært § 1, stk. 3 skal veitast kvinnum og monnum eins móguleikar til útbúgving. Kvinna má í hesum sambandi ikki verða fyri vanbýti í viðgongutíðini frá hennara arbeiðsgevara.

Tað hevur ongan týdning, um t.d. ein arbeiðsgevri viðgongur hesi viðurskifti ella ikki. Spurningurin verður bert, um atburðurin hjá arbeiðsgevaranum fremur kynsmismun.

Tað er upplýst í málinum, at tín lærutíð sum frisørlærlingur byrjaði 4. juli, meðan tú vart søgd úr starvi 28. oktober 2019.

Tú skrivaði í ódagfestu kæru tíni og í seinni hoyringsskrivum, at tú fekst at vita frá ..., at tú varð uppsøgd vegna tín graviditet, ið tú hevði kunnað hana um umleið 1 mánaða innan. Hetta gjørdi hon, tí hon var bangin fyri, at tú skuldi blíva sjúkrameldað og hon tí mátti hugsa um salongina. Í tínnum hoyringssvarum skrivar tú m.a., at telefonnýtslan og frávera í kaffirúminum ongantíð varð nevnt sum orsök til uppsøgnina. Tú nevnr, at tú fekst at vita, at tú ikki varð uppsøgd, tí tú ikki vart dugnalig ella ikki gjørdi tað, tú skuldi, men at tað skyldaðist graviditetin. ... tosaði tvær ferðir við teg um nýtslu av telefonini. Tú nevnr, at tú hesa tíðina var ikki, sum tú plagdi, men tað ávirkaði ikki títt engagement.

... skrivar hinvegin í sínum hoyringsskrivum, at uppsøgnin einki hevði við tín graviditet at gera, men skyldaðist, at tú brúkti so nógva tíð uppá fartelesonina, og at tú ikki vart mentalt nøktandi til staðar, men vart ov nógv í kaffirúminum. Hóast fleiri betranar prát tykkara millum um viðurskiftini, røkti tú sambært ... ikki læruplássið nøktandi, og tú manglaði engagement. Sambært ... tosaðu tit um tín arbeiðsinnsats, áðrenn hon fekk at vita, at tú vart við barn.

Staðfestast kann, at tú og ... hava uppfatað prátini tykkara millum og uppsagnarorsøkina ymiskt, og eru tit ikki samdar um, hvat varð sagt tykkara millum.

Í Snapchat samskiftinum millum teg og ..., 26. november 2019, tykist starvsfelagið 2, at geva tær rætt í, at tú varð uppsøgd vegna graviditet.

Hinvegin so taka báðir lærlingarnar 1 og 2 í hvør sínum skrivum til ..., 20. mai 2020, undir við, at tú í lærutíðini sat ov ofta í fartelesonini, at tú ikki vart mentalt og fysiskt til staðar (tú sat nógv í kaffistovuni), at tú hevði ringan hugburð í mun til at hjálpa til, og at arbeiðsavrikið ikki var nøktandi.

Spurningurin er hereftir, hvat próvvirði útsagnirnar hjá starvsfelaga 2 hava? At síggja til er móguliga ein andsøgn millum Snapchat útsøgnirnar hjá starvsfelaga 2, 26. november 2019, samanhlidið við tað hon skrivar 20. mai 2020. Hinvegin má tað havast fyri eyga, at eitt Snapchat samskifti beinleiðis

millum tveir persónar, sum kennast, ikki hevur so stóra tyngd sum prógv, tí roknað má við, at tey luttakandi ofta vilja royndir at tekkjast hvørjum øðrum í samskiptinum og tí ikki altíð skriva sína hjartans hugsan.

Skrivið frá starvsfelaga 2, 20. mai 2020, sigur greitt, at uppsøgnin skyldaðist ”ónøktandi arbeiðsinnsats”. Hon leggur dent á, at uppsøgnin ikki skyldaðist graviditetin.

Starvsfelagi 2 fór úr starvi tann 21. februar 2020 og var hon ikki í starvi longur hjá ..., tá ið skrivið dagfest 20. mai 2020, varð skrivað. Hon var tí sannlíkt ikki longur knýtt at tilvitaðum ella ótilvitaðum loyaltitetsskyldum yvir fyri ..., tá ið hon skrivaði hetta skriv. Starvsfelagi 2 var sostatt óheft av áhugamálanum hjá ..., tá ið hon skrivaði hetta, og hevur tað hon skrivar tí munandi próvvirði.

Útsagnirnar hjá starvsfelaga 1 í skrivi hennara, dagfest 20. mai 2020, vísa eisini til ónøktandi arbeiðsinnsats frá tínari síðu. Skrivið er neyvt skrivað og samsvarar sum heild við tað ... og starvsfelagi 2 hava skrivað. Hinvegin var starvsfelagi 1 í læru hjá ..., tá ið skrivið varð skrivað og má hædd tí takast fyri tilvitaðum ella ótilvitaðum loyaltitetsskyldum yvir fyri ... Útsagnirnar hjá starvsfelaga 1 hava tí ikki stórvegis próvvirði í málinum.

Sambært hoyringsskrivunum so prátaðu tú og ... saman um nøkur viðurskifti, ið ... ikki helt verða nøktandi hjá tær, áðrenn tú segði henni frá tinum graviditeti. Tú hevur ikki mótmælt ella avsanna uppáhaldinum um, at hesi prátt gingu fyri seg innan, tú segði ... frá, at tú vart við barn. Tú nevnið sjálv, at tú vart ikki, sum tú plagdi, og at ... tvær ferðir tosaði við teg um tína farteleson nýtslu.

Tað ber til at siga kvinnu, sum er við barn úr starvi, vegna ringan arbeiðsinnsats. Men próvbyrðan liggur, sum omanfyri lýst, hjá arbeiðsgevaranum, at orsøkin ikki í veruleikanum skyldast graviditetin.

Sjálvt um próvbyrðan ikki er tít í hesum máli, so kann staðfestast, at tínar útsagnir um grundgeving fyri uppsøgnini ikki eru beinleiðis prógvaðar.

Staðfestast kann samstundis, at bæði ... og báðir táverandi lærlingarnir hava greitt frá við fleiri dømunum og rættliga einljóðandi, at tít arbeiðsinnsatsur var ónøktandi.

Tú vart uppsøgd í 6 mánaða royndartíðini. Í royndartíðini kunnu báðir partar siga sáttmálan upp uttan grundgeving. Hetta merkir, at eingi krøv eru í lóggávuni um lærlingar til sakligheit, rímligheit ella onnur atlit annars í sambandi við at lærusáttmálin varð uppsagdur.

Niðurstøða

§ 6, stk. 5 í javnstøðulógini ásetir, at verður løntakari uppsagdur ella á annan hátt fyri vanbýti í viðgongutíðini, áliggur tað arbeiðsgevaranum at prógva, at uppsøgnin ikki var grundað á hesi viðurskifti.

Javnstøðunevndin metir, at tað, at serliga starvsfelagi 2 tekur undir við mest sum øllum, ið ... nevnið sum grundgeving fyri uppsøgnini, er avgerandi fyri málið. Tá tú harumframt ikki hevur mótmælt ella avsannað, at ... prátaði við teg um hennara ónøgd við tít arbeiðsinnsats, áðrenn tú segði henni frá graviditetinum, so metir Javnstøðunevndin, at próvbyrðan við hesum er lyft fyri, at ... segði teg úr starvi vegna ónøktandi arbeiðsinnsats og ikki vegna tít graviditet.

Tú verður tí við hesum kunnað um, at Javnstøðunevndin tekur ikki undir við kærni tít um brot á javnstøðulógina í sambandi við tít graviditet.”

Tann 21. desember 2020 sendi advokaturin hjá kæraranum Javnstøðunevndini hesa áheitan um at taka kærumálið upp aftur til nýggja viðgerð:

“Vegna D skulu vit heita á Javnstøðunevndina um at taka kærumálið, sum D hefur lagt fyri Javnstøðunevndina viðvíkjandi ..., sí skriv tykkara frá 22. oktober 2020, upp aftur til nýggja viðgerð.

Sum kunnugt er galdandi strong øvugt próvbyrða, sum arbeiðsgevari skal lyfta, um ein arbeiðstakari, sum er við barn, verður sagdur upp, tvs. at tað tá liggur á arbeiðsgevara at prógva, at uppsøgnin ikki skyldast barnsburðinum ella viðurskiftum viðvíkjandi barnsburði.

Hetta er ein heilt strong próvbyrða, sum arbeiðsgevari skal lyfta, og nógv dømi eru í rættarpraksis um, at arbeiðstakarin fær viðhald, tí arbeiðsgevarin ikki ”med tilstrækkelig sikkerhed” hefur prógvað, at uppsøgnin ikki hevði við barnsburð at gera.

Í hesum máli liggur sambært kæraranum fast, at arbeiðsgevari hefur umrøtt barnsburðin sum orsök fyri uppsøgnini, sum verður givin stutt eftir, at arbeiðsgevarin fekk at vita, at lærlingurin var við barn.

Av málinum framgongur eisini, at arbeiðsgevarin eftirfylgjandi hefur iðrað seg um orðavalið í sambandi við uppsøgnina.

Síðan stendur orð móti orði í mun til, at tveir lærlingar og arbeiðsgevarin greiða frá, at tað eru telefonnýtsla og manglandi nærvera í arbeiðinum, sum grundaðu uppsøgnina.

Her er tað arbeiðsgevarin, ið sum kunnugt hefur próvbyrðuna, og arbeiðsgevarin kundi lættliga/uttan víðari havt prógvað hetta, t.d. við einum avriti av ávaringarskrivi ella líknandi, um orsøkin var arbeiðsinnsatsurin ella annað. Tað er ikki støðan.

At arbeiðsgevari mótvegis Javnstøðunevndini nú grundar uppsøgnina á onnur viðurskifti kann ikki føra til, at arbeiðsgevarin í málum sum hesi, har strong øvugt próvbyrða er galdandi, kann sigast at hava ført neyðuga prógv við fyri, at uppsagnarorsøkin er saklig og lóglig og ikki í stríð við javnstøðulógina.

Hóast onkur samrøða hefur verið, so er ikki próvfast, hvussu hesar kunnu ella skulu skiljast. Onki prógv er heldur í málinum um nakra ávaring ella líknandi.

Eisini vita vit, at tann eina dagin hesar samrøðurnar hava verið, er tann dagin, tá uppsagdi lærlingurin fann út av, at hon var við barn og tí tosaði í telefon nakrar ferðir við makan hjá sær um hetta. Slíkt neyðugt samskifti kann ikki grunda uppsøgn ella annað, tí hetta hongur beinleiðis saman við, at lærlingurin júst fann út av, at hon var við barn.

Her er viðkomandi at hava í huga, at dómspraksis er fyri endurgjaldsábyrgd fyri arbeiðsgevara, sum segði upp ein arbeiðstakara, sum var við barn, tí arbeiðstakarin var fráverandi, men har fráveran hekk saman við barnsburðinum, og hetta var hóast arbeiðsgevarin tá ikki visti um barnsburðin.

Vísast skal eisini á, at tað ikki kann metast rætt ella grundað, at Javnstøðunevndin sum fyrisingarligt organ, sum ikki kann taka støðu til próvførslu eins og dómstólarnir, har fólk møta persónliga og undir ábyrgd greiða frá beinleiðis til rættin, velur at leggja einum seinni teldubrævi frá lærlingi til arbeiðsgevaran munandi týðning, og samstundis síggja burtur frá minst líka sannlíka,

men mótsatt rættaða samskipti hjá sama lærlingi við uppsagda lærlingin á Snapchat, bara tí at talan tá var um miðilin Snapchat, har nevndin metir serligar umsøður gera seg galdandi.

Samstundis leggur nevndin heldur ikki dent á frágreiðingina frá uppsagda lærlinginum ella tað, at barnsburður er blivið umrøtt sum orsök fyri uppsøgnini.

Her er í hvussu so er ikki talan um, at arbeiðsgevarin ”med tilstrækkelig sikkerhed” hevur prógvað, at aðrar sakligar orsøkir vóru til uppsøgnina.

Vert er eisini at leggja til merkis, at bæði útsagnirnar frá lærlinginum, sum stuðla ... eru frá sama degi og í innihaldi eru hesi sera lík, t.d. tá tosað verður um at vera ”til staðar tá hon var til arbeiðis”.

Hetta burdi elvt Javnstøðunevndini til at sett stórt spurnartekin við, hvat próvvekt slíkar útsagnir kunnu hava, um yvirhøvur nakra – líka mikið um viðkomandi enn er í starvi hjá innkærda arbeiðsgevaranum ella júst er farin úr starvi. Kortini vrakar nevndin aðra útsøgnina, tí lærlingurin enn er í starvi, men leggir hinari munandi próvvekt, tí tann persónurin ikki var í starvi har, tá hetta bleiv skrivað 20. mai 2020. Javnstøðunevndin sær harvið heilt ella lutvíst burtur frá sambandi, sum altíð er og vil vera millum fólk, ið hava starvast ávíst stað og arbeiðsgevaran.

Slíkari vektan av prógvum er ikki grundarlag fyri hjá nevndini at gera, og hetta eigur í hvussu so er ikki at elva til, at niðurstøðan harvið er, at arbeiðsgevarin hevur lyft sína strongu próvbyrðu.

Ein onnur grundgeving fyri hesi áheitan er, at Javnstøðunevndin í niðurstøðuni vísir á, at í royndartíðini eru eingi krøv í lóggávuni um, at uppsøgn fyrstu 6 mánaðirnar skal vera saklig ella rímlig.

Her er ikki rætt, og eisini av hesi orsök er avgerðin hjá Javnstøðunevndini ikki rætt grundað, men eigur at verða viðgjørd av nýggjum.

Víst skal verða á, at í lógini um yrkisútbúgvingar (har rætturin at siga sáttmálan upp í royndartíðini er reguleraður í § 38, stk. 2), stendur í § 34, at í útbúgvingartíðini galda avtalur í arbeiðsmarknaðarsáttmála ella ásetingar í lóggávu. Hetta merkir, at sum meginregla er øll onnur lóggáva galdandi fyri lærlingar sum fyri aðrar arbeiðstakarar, herundir javntøðulógin. Hetta merkir aftur, at óansæð víðu ræsirnar at siga upp í royndartíðini, so kann uppsøgn í royndartíðini ongantíð vera í stríð við javnstøðulógin. Víst kann verða til líknandi donsku lógina um erhvervsuddannelser, § 60, stk. 2, sum svarar til føroysku § 38, stk. 2, og noturnar í Karnov, nr. 185 og 186, umframt notu 173 til donsku § 56, sum svarar til føroysku § 34.

Ein grundgeving ella tilvísing til nevndu heimild at siga upp í royndartíðini kann tí á ongan hátt stuðla undir niðurstøðuni hjá nevndini.

Samanumtikið verður heitt á nevdina um at viðgera málið av nýggjum. Talan er um mál, sum hevur havt og enn hevur stórar avleiðingar fyri uppsagda lærlingin, og talan er um álvarsmál í mun til, nær arbeiðsgevari hevur lyft sína strongu próvbyrðu eftir lógini. Tí eigur málið at fáa eina aðra og betri viðgerð.”

Tann 22. februar 2021 svaraði Javnstøðunevndin:

“ Víst verður til skrivið frá Sókn Advokatum dagfest 21. desember 2020 í omanfyrinevnda máli.

Javnstøðunevndin hefur viðgjørt skrivið og metir ikki, at tað gevur høvi til at broyta uppá niðurstøðuna ella grundgevingarnar í avgerðini, dagfest 22. oktober 2020.

Málið verður tí ikki tikið upp til nýggja viðgerð. Javnstøðunevndin ger ikki meiri við málið.”

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørði av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 26. mars 2021, varð klagan send Javnstøðunevndini til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Samstundis varð Javnstøðunevndin biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 9. juni 2021 fekk umboðsmaðurin hesa frágreiðing frá Javnstøðunevndini og umbiðnu skjølini:

“Í mun til kærana skal í høvuðsheitum viðmerkjast, at flestu spurningar og viðmerkingar, ið eru nevndir í kærani eru viðgjørdir í avgerðini í málinum, ... Tað verður tí víst til avgerðina í síni heild.

Í mun til skrivið frá advokatinum hjá ..., dagfest 21. desember 2020, metti Javnstøðunevndin ikki, at upplýsingarnar í skrivinum góvu høvi til at broyta niðurstøðuna og grundgevingarnar í málinum. Tí bleiv málið ikki tikið upp til nýggja viðgerð, ... Viðmerkjast skal, at Javnstøðunevndin tó viðgjørði skrivið innanhýsis út frá eini gjøgnumgongd og tilmæli frá advokati nevndarinnar, ...

Í skrivinum frá advokatinum hjá ... til Løgtingsins umboðsmann, dagfest 24. mars 2021, viðmerkir advokaturin, at tvey ummælisskriv frá arbeiðsgevaranum, dagfest 2. juli og 29. september 2020 ikki blivu send til ... til hoyringar. Hetta av tí, at mett varð, at innihaldið í stóran mun var endurtøkur av viðurskiftum, sum hoyrt hevði verið um áður.”

Við skrivi, dagfest 10. juni 2021, vórðu viðmerkingarnar hjá Javnstøðunevndini sendar advokati klagarans til viðmerkingar.

Tann 15. juni 2021 boðaði advokatur klagarans frá, at frágreiðingin frá Javnstøðunevndini elvdi ikki til nakrar viðmerkingar frá klagaranum, men tó varð endurtikið, at nevndin hevði tikið upplýsingar frá arbeiðsgevaranum frá 2. juli og 29. september 2020 við í avgerðina og lagt dent á hesar, tvs. viðkomandi upplýsingar í skrivum, sum klagarin ikki var hoyrd um.

Tann 23. juni 2021 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí at tað ikki varð mett at verða neyðugt við framhaldandi partshoyringum, varð nú farið undir endaligu viðgerðina av hesum málinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um málsviðgerðina og niðurstøðuna hjá Javnstøðunevndini í máli klagarans um uppsøgn í lærutíðini sum frisørlærlingur og próvmetingina hjá Javnstøðunevndini.

Eisini snýr klagan seg um avvísingina at taka málið upp aftur til nýggja viðgerð.

Viðvíkjandi Javnstøðunevndini skal innleiðandi viðmerkjast, at Løgtingsins umboðsmaður, í niðurstøðu frá 4. juli 2008 (mál nr. 200800013) tók støðu til, at Javnstøðunevndin er at meta sum ein fyrisitingarmyndugleiki, ið er fevndur av § 1 í fyrisitingarlógini, og harvið eisini av virksemini umboðsmansins.

Viðgerðin hjá nevndini av hesum máli er sostatt fevnd av ásetingunum í fyrisitingarlógini og fyrisitingarrættinum annars

Viðvíkjandi málsviðgerðini hjá Javnstøðunevndini hevur klagarin víst á manglandi hoyring í sambandi við ávís skjøl og próvmetingina í málinum.

Viðvíkjandi manglandi hoyring er í klaguni víst á, at Javnstøðunevndin ikki hevur sent skrivini frá arbeiðsgevararanum frá 2. juli 2020 og 29. september 2020 til hoyring hjá klagaranum. Til hetta hevur Javnstøðunevndin greitt frá, at hetta komst av, at mett varð, at innihaldið í stóran mun vóru endurtøkur av viðurskiftum, sum hoyrt hevði verið um áður.

Kravið um partshoyring er ein sonevnd garantiregla, og manglandi partshoyring ber sum meginregla við sær, at avgerðin verður ógildað, uttan so at myndugleikin kann prógva, at manglandi partshoyringin ikki hevði nakran týðning fyri avgerðina í tí ítøkiliga førinum.

Eftir at hava gjøgnumgingið nevndu skjøl og samanborið tey við fyrru frágreiðingarnar frá innkærda arbeiðsgevaranum frá 25. apríl 2020 og 13. mai 2020 kann staðfestast, at skrivini frá 2. juli 2020 og 29. september 2020 ikki bara eru endurtøkur, sum klagarin er hoyrdur um. Í skrivinum frá 2. juli 2020 greiðir innkærði arbeiðsgevarin m.a. frá, hví eingin skrivlig grundgeving varð givin fyri uppsøgnini. Hetta eru viðurskifti, ið eru viðkomandi fyri avgerðina í málinum, og sum klagarin ikki hevði haft til hoyringar áður. Í skrivinum kemur eisini fram, at innkærði arbeiðsgevarin hevur biðið fyrrverandi starvsfelagar hjá klagaranum um at úttala seg um klagaran. Seinni varð klagarin tó hoyrdur um frágreiðingarnar frá teimum starvsfeløgnum, sum høvdu játtað at úttala seg.

Í skrivinum frá 29. september 2020 gevur innkærði arbeiðsgevarin – eftir áheitan frá Javnstøðunevndini – eina nágreinandi frágreiðing um uppsagnarsamtaluna við klagaran, og hvat sipað varð til, tá hon segði, at hon nokk ikki hevði orðað seg á besta hátt undir uppsagnarsamtaluni við klagaran. Í skrivinum sigur innkærði arbeiðsgevarin m.a. at ein frágreiðing uppá, hví klagarin hevur uppfatað tað sum, at hann segði hana upp orsakað av, at hon var við barn, kann verða, at hann segði við klagaran : “at hon kundi søkja aftur seinni, tá hon var betri fyri mentalt og meira motiverað.” Hóast líknandi upplýsingar vóru í hoyringssvarinum frá innkærda arbeiðsgevaranum tann 13. maj 2020, har upplýst var, at klagarin “í lötuni ikki hevði nóg stórt yvirskot og engagement til at gjøgnumføra lærutíðina”, so er eftir mínum tykki ikki talan um heilt somu upplýsingar. Hetta eru upplýsingar frá innkærda arbeiðsgevaranum, sum kunnu hugsast at verða viðkomandi í grundgevingini hjá klagaranum

um, hvat er sagt ella ikki sagt undir uppsagnarsamtaluni, og sum klagarin ikki hevur sæð áður undir málsviðgerðini.

Eisini kann hugsast, at hesi viðurskifti kundu haft ávirkan á avgerðina í málinum, tí nevndi setningur sum vísir á fyribils umstøður klagarans sum orsök fyri uppsøgnina, ikki kann útihýsast at stuðla undir tí fatan, at samtalan teirra millum eisini snúði seg um umstøðurnar við viðgonguni /graviditetinum. Týðningurin av upplýsingunum, sum innkærði arbeiðsgevarin gav tann 29. september 2021, má eisini síggjast í mun til, at upplýsingarnir vera givnir sum beinleiðis svar uppá fyrispurning, sum Javnstøðunevndin metti neyðugt at seta, áðrenn niðurstøða kundi gerast.

Tá nýggjar upplýsingar eru í nevndu skrivum, sum kunnu hugsast at hava týðning fyri avgerðina í málinum, átti klagarin, sambært § 18 í fyrisingarlógini, at fingið móguleika at gjørt viðmerkingar til bæði skrivið frá 2. juli og skrivið frá 29. september, áðrenn avgerð varð tikin. Tað er tí ikki nøktandi málsviðgerð, at hesi skriv ikki vórðu send klagaranum til viðmerkingar, áðrenn Javnstøðunevndin tók avgerð.

Eg skal í hesum sambandi eisini viðmerkja, at viðmerkingarskrivið frá klagaranum frá 6. september 2020 og “snapchattini” millum hana og fyrrverandi starvsfelagarnar, sum hon samstundis sendi Javnstøðunevndini, ei heldur síggjast at vera send innkærða arbeiðsgevaranum til kunning ella viðmerkingar. Hetta er ikki nøktandi, tá hetta eru skjøl, ið eiga at innganga í próvgrundarlagið, tá metast skal um, um innkærði hevur lyft próvbyrðuna í hesum máli.

Viðvíkjandi próvmetingini í málinum ásetur Javnstøðulógin § 6, stk. 5, at um løntakari verður uppsagdur í viðgongutíðini, áliggur tað arbeiðsgevaranum at prógva, at uppsøgnin ikki var grundað á hesi viðurskifti.

Samstundis er, í § 38, stk. 2 í lógini um yrkisútbúgvingar (løgtingslóg nr. 94 frá 29. desember 1998) ásett viðvíkjandi lærusáttmálum, at teir fyrstu 6 mánaðirnir í sáttmálatíðini verða roknaðir sum royndartíð, har annar parturin kann siga sáttmálan upp uttan grundgeving og uttan freist. Henda má tó lesast saman við § 34, stk. 1 í lógini um yrkisútbúgvingar, sum ásetir at í útbúgvingartíðini galda avtalur í arbeiðsmarknaðarsáttmála ella ásetingar í lóggávu. Í serligu viðmerkingunum verður ásetingin nágreinað, soleiðis at galdandi eru almennar lógir, herímillum lóg um starvsmenn og frítíðarlógin, sum eru yvirskipaðar í mun til sáttmálaásetingar.

Lógin um yrkisútbúgvingar varð samtykt við grundarlag í áliti um yrkisútbúgvingarskipan frá 1997. Í hesum áliti stendur í innleiðandi brotinum um tilmælið á síðu 15 soleiðis: “Endamálið við fyriliggjandi lógaruppskoti er m.a. at fáa lóggávuna á hesum økinum dagfórda og samstundis tillagað soleiðis, at hon í mest móguligan mun samsvarar við ta skipan, sum føroyska skipanin í nógv størsta mun er tengd at, nevnliga teirri donsku...”.

Ásetingin í § 34, stk. 1 er nærum meinlík § 56 í donsku lógini um yrkisútbúgvingar, lovbekendtgørelse 2020-09-28 nr. 1395 om erhvervsuddannelser. Ásetingin hevur verið óbroytt, síðani hon varð sett í gildið í lov nr. 1989-04-05 nr. 211 om erhvervsuddannelser, og danska javnstøðulógini er ein av teimum almennu lógum, sum eru galdandi í útbúgvingartíðini.

Eftir míni meting má Javnstøðulógini tí eftir sínum innihaldi og endamálsorðing metast at vera millum slíkar almennar lógir, sum sambært § 34, stk. 1 eru galdandi í útbúgvingartíðini. Ein uppsøgn av lærlingi má tí ikki vera í stríð við javnstøðulógina.

Klagarin og innkærði arbeiðsgevarin eru ósamdir um grundirnar fyri uppsøgnini, og einki er skrivað niður, hvørki frá samtalunum um atburð klagarans ella frá samtaluni um uppsøgn. Partarnir eru ósamdir um, hvat bleiv sagt og ført fram á fundinum, har uppsagnarskjalið bleiv undirskrivað.

Javnstøðulógini hevur ikki ásetingar um, hvussu próvførsla skal fara fram hjá Javnstøðunevndini. Eitt nú er ongin áseting sum heimilar munnligari próvførslu undir vitnisábyrgd.

Í hesum máli hevur Javnstøðunevndin sjálv nevt í síni hoyring av innkærda arbeiðsgevara, at tað er avbjóðandi at viðgera kærur, har orð stendur móti orði, og fatanin hjá pørtunum er sera ymisk. Tessvegna hevur Javnstøðunevndin biðið innkærda arbeiðsgevara um at senda notatir, úttalilsir frá øðrum ella annað, ið kann stuðla útsøgnunum hjá innkærda. Hetta má skiljast sum ein umbøn til innkærda um at senda skjalprógv fyri sínum sjónarmiði. Eg eri av tí fatan, at tey skjøl, sum innkærði sendi inn, ikki kunnu metast sum skjalprógv, men heldur sum vitnisfrágreiðingar skrivaðar til nýtslu undir kæraviðgerðini. Í einum máli við strangari prógvbyrðu, má tað metast ivasamt at geva slíkum skrivligum vitnisfrágreiðingum avgerðandi týdning.

Eg undrist tí á, at Javnstøðunevndin í síni niðurstøðu gevur skrivligu vitnisfrágreiðingini frá fyrrverandi starvsfelaga avgerandi týdning í samband við strongu próvbyrðuna hjá innkærda arbeiðsgevaranum um, at uppsøgnin ikki var vegna viðgongu. Í hesum sambandi má havast í huga, at sami starvsfelagi og ein annar starvsfelagi áðrenn kærumsviðgerðina kunnu tykjast at hava givið aðra fatan av umstøðunum, og hetta eisini er lagt fram sum skrivligt próvgrundarlag.

Í § 11, stk. 6 í javnstøðulógini er heimild hjá Landsstýrinum at áseta nærri reglur um málsviðgerðina hjá Javnstøðunevndini. Nærri reglur eru tó ikki ásettar. Tað er tí ikki heilt greitt, hvussu Javnstøðunevndin eigur at handfara mál, sum kunnu tykjast ivasamt at fremja einans við skrivligari próvførslu. Eg kann í hesum sambandi vísa á, at í lógini fyri danska ligebehandlingsnævnet, Lovbekendtgørelse 2016-10-02 nr. 1230 om Ligebehandlingsnævnet med senere ændringer, er beinleiðis ásett í § 5 stk. 2, at kærur verða viðgjørðar á skriftligum

grundarlagi. Í framhaldi av hesum er ásett í § 8, at Ligebehandlingsnævnet kann avvísar mál, sum ikki egna seg til viðgerð hjá nevndini.

Ein fyrisitingarmyndugleiki hevur skyldu til at tryggja sær, at málið er nøktandi upplýst, áðrenn avgerð verður tikin. Út frá umstøðunum í hesum máli, haldi eg, at Javnstøðunevndin í viðgerðini av kærumálinum átti at havt viðgjørt, um málið yvirhøvur kundi upplýsast nøktandi á skriftligum grundarlagi, og um málið var egnað til skriftliga próvførslu ella skuldi verið avvíst. Hesin møguleiki stendur at lesa í vegleiðingini á heimasíðu Javnstøðunevndarinnar, eins og hann hevur verið nýttur í avgerð frá 7. november 2013, har Javnstøðunevndin vísti eini kærui frá sær, við tað at hon ikki kundi taka støðu í einum máli, har kærari og innkærði vóru so grundleggjandi ósamdir um, hvat var farið fram í málinum.

Hvat viðvíkur noktanini at uppafurtaka málið, var áheitanin um uppafurtøku bert grundað á atfinningar móti próvmetanini og eitt nú ikki manglandi partshoyring. Noktanin fyri at taka málið til nýggja viðgerð, var grundað á, at einki nýtt varð ført fram, sum broytti nakað í avgerðini. Eg havi ikki nakra viðmerking til hesa grundgeving hjá nevndini, men skal viðvíkjandi próvmetingini vísa til tað, sum eg havi skrivað omanfyri um próvmetingina.

Samanumtikið haldi eg, at tað eru so mikið grundleggjandi manglar í málsviðgerðini hjá Javnstøðunevndini, at eg fari at geva Javnstøðunevndini eina áttalu fyri handfaringina av málinum og heita á Javnstøðunevndina at taka málið til nýggja viðgerð. Vísandi til áheitan mína um uppafurtøku, geri eg ikki meira við spurningin um niðurstøðuna hjá nevndini.

Eftir umstøðunum í málinum og málsviðgerðartíðini fari eg at heita á nevndina um at raðfesta viðgerðina av hesum máli og lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Vísandi til, at eg haldi, at tørvur er á at fáa ásett nærri reglur um málsviðgerðina hjá Javnstøðunevndini og til § 11 stk. 6 í javnstøðulógini, fari eg at senda landsstýriskvinnuni í javnstøðumálum skriv hesum viðvíkjandi.

Hanna Vang
Løgtingsins umboðsmaður